

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет економічний

Кафедра менеджменту і маркетингу

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК. УПРАВЛІННЯ МАЛИМ І СЕРЕДНІМ БІЗНЕСОМ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Менеджмент організацій і адміністрування,
Маркетинг

Спеціальність D3 Менеджмент, D5 Маркетинг

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Затверджено на засіданні
кафедри менеджменту і маркетингу
Протокол № 5 від 19 лютого 2026 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Управління малим і середнім бізнесом
Викладач (-і)	к.е.н., доц. Михайлів Г.В.
Контактний телефон викладача	(099)750-28-03
E-mail викладача	halyna.mykhailiv@cnu.edu.ua
Формат Дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного Навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Метою освоєння дисципліни «Управління малим і середнім бізнесом» є формування у студентів сукупності знань, умінь і навичок в області організації, економічного, юридичного та фінансового обґрунтування створення та ефективного функціонування малих і середніх підприємств. В рамках запропонованої дисципліни малий бізнес розглядається, з одного боку, як соціальне явище (основні поняття і характеристики, історія розвитку бізнесу, зміст підприємницької діяльності); з іншого - вивчається процес організації і функціонування малого бізнесу (особливості створення та реєстрації МСП різних організаційно-правових форм, бізнес-планування, елементи стратегічного управління, управління персоналом, відповідальність суб'єктів малого підприємництва).	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета дисципліни – сформувані у майбутніх фахівців сукупність знань та навичок використання наукового інструментарію теорії та практики господарювання, конкретних форм і методів управління, принципів формування й використання виробничого потенціалу; взаємодії всіх видів ресурсів, організацій та ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємств малого бізнесу в умовах сучасного ринкового господарювання.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Програмні компетентності Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук. Здатність визначати та описувати характеристики організації. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. Здатність визначати перспективи розвитку організації. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички. Здатність до набуття та практичного застосування управлінських здібностей у сфері ефективного управління персоналом організацій різних організаційно-правових форм, форм власності та видів економічної діяльності. Здатність до формування, оптимізації кадрової стратегії та організації роботи персоналу з врахуванням сучасних методів організації праці, організаційної культури.	

Результати навчання:

Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

Виявляти навички організаційного проектування.

Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	16
практичні (семінарські)	14
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / Вибірковий
VI	D3 Менеджмент	III	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема, план	Кількість годин		
	лекція	практичне (семінарське) заняття	самостійна робота
Тема 1. СУТНІСТЬ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ 1. Економічна сутність малого і середнього підприємництва 2. Основні функції малого і середнього бізнесу Основні види малого і середнього бізнесу 3. Достоїнства і недоліки організації малого і середнього бізнесу 4. Моделі малого і середнього підприємництва.	2/-	1/1	6/10

Тема 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ 1. Функції та правовий статус підприємця 2. Основні організаційно-правові форми підприємств малого і середнього бізнесу 3. Вивчення основних нормативно-правових документів, які регламентують порядок реєстрації та ліцензування діяльності підприємства малого і середнього бізнесу 4. Порядок реєстрації підприємств малого і середнього бізнесу 5. Основи ліцензування та патентування підприємств малого і середнього бізнесу 6. Механізм створення власної справи.	2/1	2/1	8/10
Тема 3. Розвиток малого та середнього підприємництва в регіоні 1. Основні критерії ідентифікації малих підприємств в Україні 2. Основні критерії ідентифікації середніх підприємств в Україні 3. Функції малого і середнього бізнесу (МСБ) в інкубуванні економічного середовища 4. Роль малого підприємництва для розвитку економіки регіону. 5. Розвиток малого і середнього підприємництва в регіоні	2/-	2/1	8/10

Тема 4. УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ 1. Джерела формування фінансових ресурсів 2. Державна фінансова підтримка малого підприємництва 3. Особливості формування фінансових ресурсів малих підприємств за рахунок кредитів комерційних банків 4. Лізинг та франчайзинг — види формування фінансових ресурсів малих підприємств. 5. Управління формуванням фінансових ресурсів малих підприємств. Порядок визначення первісного капіталу на день відкриття малого підприємства.	2/1	2/1	8/10
Тема 5: СИСТЕМА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ 1. Роль держави в організації малого бізнесу 2. Основні напрями державної підтримки малого бізнесу 3. Основні чинники, що впливають на конкурентоспроможність малого бізнесу 4. Інфраструктура підтримки малого бізнесу 5. Система державної підтримки розвитку малого бізнесу 6. Інструменти державної політики розвитку малого підприємництва 7. Саморегулювання і передача підприємницьким об'єднанням низки державних функцій: види саморегуляції 8. Співставлення державного регулювання з саморегулюванням 9. Малий бізнес і державні закупівлі.	2/-	2/-	8/10
Тема 6. Витрати виробництва й прибуток у малому і середньому бізнесі 1. Поняття та структура витрат малого та середнього підприємства. 2. Ціна та механізм ціноутворення. 3. Ефективність підприємницької діяльності у малому і середньому бізнесі.	2/1	1/-	8/10
Тема 7. ІНФОРМАЦІЙНІ ФАКТОРИ В ЕКОНОМІЦІ ТА БІЗНЕСІ 1. Поняття про інформацію 2. Форми, рівні та функції інформації 3. Кількісне та якісне оцінювання інформації в економічних системах 4. Роль пам'яті в економічних системах 5. Роль інформації в економіці та бізнесі 6. Особливості та зміст інформаційних товарів	2/-	2/1	6/10
Тема 8. НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ТА РИЗИК У ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ 1. Суть понять невизначеності і ризику 2. Способи вимірювання ризику 3. Види ризиків 4. Способи зниження ризиків	2/1	2/1	8/10
Разом	16/4	14/6	60/80
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання знань здобувачів освіти з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. Поточний контроль здійснюється під час проведення аудиторних занять і має на меті перевірку знань здобувачів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості (усні відповіді, доповіді, дискусії, розв'язування практичних ситуацій (задач), тестування, контрольні роботи). Оцінки отримані здобувачами, виставляються в електронні академічні журнали в 100 бальній шкалі. Накопичення балів студентом під час вивчення дисципліни проводиться у такому співвідношенні: – поточне оцінювання – 80 балів; – самостійна робота – 20 балів. Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається наростаючим підсумком як сума оцінок за поточне оцінювання, та самостійну роботу відповідно до їх розподілу у електронному журналі. Підсумкова залікова оцінка виставляється на останньому практичному (семінарському) занятті. Результати оцінювання заносяться до електронних екзаменаційних відомостей навчання здобувачів освіти. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з усіх видів навчальної роботи здійснюється за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ECTS за схемою:
	Зараховано – «відмінно» (90-100 балів) – (А – за шкалою ECTS) – здобувач демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв'язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; вільно володіє науковими термінами; Зараховано – «добре» (70-89 балів) (за шкалою ECTS: 80-89 – В; 70-79 – С) – здобувач демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв'язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності у розв'язках; Зараховано – «задовільно» 50-69 балів (за шкалою ECTS: 60-69 – D; 50-59 – E) – здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв'язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв'язки; Незараховано (менше 50 балів) (за шкалою ECTS: 26-49 – FХ; 1-25 – F) – здобувач не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами. Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Також за рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали (див. «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», URL: https://surl.li/wmmuhb; «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» URL: https://surl.li/dxovqb).

Вимоги до письмових робіт	Здобувач виконує контрольні роботи головна мета яких – перевірка ступеня засвоєння здобувачами теоретичних положень курсу. У разі відсутності здобувача при написанні контрольної роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи в межах індивідуально-консультативної роботи з викладачем або в межах визначеного викладачем відповідного практичного (семінарського) заняття.
Практичні (семінарські) заняття	Практичні (семінарські) заняття проводяться з метою формування у здобувачів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні (семінарські) заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і практичні навички з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань здобувачів.
Самостійна робота	Загальний обсяг годин самостійної роботи здобувача, що відводиться на вивчення дисципліни «Управління малим і середнім бізнесом» складає 60 год. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем вищої освіти у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять. Оцінювання самостійної роботи проводиться за окремим розкладом під час тижнів контролю за самостійною роботою. Оцінки, отримані здобувачами вищої освіти вносяться до журналу занять навчальної групи та враховуються при визначенні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.
Умови допуску до підсумкового контролю	Максимальну оцінку 100 балів здобувач може отримати протягом семестру за всі види контролю в межах практичних (семінарських) занять та за самостійну роботу.
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік.

7. Політика курсу

Письмові роботи: здобувач повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання, а для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей.

Здобувачам вищої освіти, які не отримали оцінку за підсумковий семестровий контроль, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіка ліквідації академзаборгованості за встановленими в університеті правилами.

Очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається «Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (URL: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>). Списування під час виконання завдань заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише для виконання он-лайн тестування. Для обчислень можна використовувати калькулятор.

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях.

У здобувачів є можливість отримати додаткові бали пройшовши онлайн курси на навчальних платформах Prometheus, Coursera тощо. Слід враховувати, що приймаються сертифікати, які розширюють чи поглиблюють знання з дисципліни. Попередньо здобувач повинен погодити коректність обраного курсу (написавши лист на електронну адресу: halyna.mykhailiv@cnu.edu.ua).

Результати неформальної освіти визнаються згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (URL: <https://surl.li/xpiocw>).

При використанні технологій штучного інтелекту здобувачі повинні дотримуватись «Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» (URL: <https://surl.li/zntjjk>).

8. Рекомендована література та інші джерела

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] /Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Кабінету міністрів України [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Статистична звітність емітентів України [Електронний ресурс]/ - Режим доступу: www.smida.gov.ua/db/emitent.
4. Конституція України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Богданович О.Г. Аналіз ефективності діяльності підприємства на засадах узгодження інтересів груп економічного впливу / О.Г. Богданович // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2015. – № 1
6. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник/І.М.Бойчик. – К.:Кондор-видавництво, 2016. – 378 с.
7. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства: навчальний посібник /Т.Г.Васильців. – К.: Знання, 2013 – 301 с.
8. Говорушко Т.А. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісно-орієнтованого підходу : [монографія] / Т.А. Говорушко, Н.І. Клімаш. – К. : Логос, 2013. – 204 с.
9. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства/ В.І.Гринчуцький. – К.: ЦУЛ, 2-е вид.. 2019. – 304 с.
- 10.Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.
- 11.Єпіфанова І. Ю. Формування стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах / Єпіфанова І. Ю., Дзюбо М. Ю. // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечнікова. – 2017. – Т. 22. – Вип. 2 (55). – С. 99-103.
- 12.Іванилов А. Економіка підприємства / А. Іванилов. – К.: ЦУЛ, 2019. – 728 с.
- 13.Кукурудза, А. О. Фінансовий менеджмент доходності бізнесу [Текст] / А. О. Кукурудза, Н. С. Щербина ; наук. кер. П.М. Боровик // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – 2016. – № 2. – С. 49.
- 14.Кривов'язюк І.В. Економічна діагностика підприємства: теорія, методологія та практика застосування: монографія / І.В. Кривов'язюк. – Луцьк, 2014. – 260с.
- 15.Кудренко Н.В. Теоретико-методичні підходи щодо оцінювання економічної ефективності функціонування підприємств / Н.В. Кудренко // Економіка і право. – 2015. – №18. – с.61-67.
- 16.Мельникова К.В. Методи управління підприємствами на основі збалансованої системи показників. // Вісник Хмельницького національного університету 2014, № 4, Т. 1. – С. 7-12.
- 17.Олександренко І.В. Методичні підходи до діагностики ефективності діяльності підприємства// Економічний форум. – 2015. – № 4. – с. 125 – 135.
- 18.Михайлів Г.В. Стратегічні пріоритети розвитку малого і середнього підприємництва Івано-Франківської області. Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Серія: Економіка. 2020. Випуск 15. С.48-53. <https://econ.pnu.edu.ua/%d0%b2%d1%96%d1%81%d0%bd%d0%b8%d0%ba-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d0%ba%d0%b0%d1%80%d0%bf%d0%b0%d1%82%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d0%b3%d0%be-%d1%83%d0%bd%d1%96%d0%b2%d0%b5%d1%80%d1%81%d0%b8%d1%82%d0%b5%d1%82%d1%83/>
- 19.Гринів Л. В., Михайлів Г. В. Особливості ЗЕД підприємств України в умовах глобалізації та воєнного стану. Наукові інновації та передові технології. 2023. № 14 (28). С. 74-84 [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)-74-84](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)-74-84)
18. Маслак Н.Г., Михайлів Г.В., Шевченко І.Ю. Управління витратами та оптимізація бізнес-процесів для досягнення прибутковості . 2023. http://bses.in.ua/journals/2023/83_2023/15.pdf DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.83-13>